

пологију, политичку економију и социологију са психологијом, биће по мишљењу аутора, оно што историчари подразумевају под општом историјом, или оно што антрополози настоје и намеравају да остваре под називом општа антропологија (чему и Годелије тежи). Пред том новом науком, је по Годелијеу ново и релативно неистражено подручје рада које се отвара једним за антропологе типичним питањем — у којим условима и због чега неки друштвени односи примају функцију производних односа и контролишу репродукцију тих односа као и репродукцију друштвених односа у целини?

Коначни утисак је да је главни недостатак књиге Мориса Годелијеа управо њена нехомогеност, дакле чињеница да није замишљена и настала као једна заокружена целина, већ као скуп низа хоризонталних сегмената, разноликих међусобно. Вредност међутим чини обиље конкретних примера којима се Годелије служи да илуструје или докаже своја теоретска разматрања. Ту се нпр. налази и приказ живота и рада једног од великана антропологије и њених утемељивача, Хенрија Лујиса Моргана иначе правника по занимању. Он међутим, не би био упамћен као правни засадуник једне железничке компаније чиме се бавио, да није проучио и описао обичаје и начин живота индијанских племена који су живели дуж пруге његове компаније и међу којима је провео и део свога живота. Пажњу скреће и врло опсежно и систематично излагање прапчетака настанка новца на конкретном примеру племена *Vagyu* са Нове Гвинеје чији главни производ, полуге соли, на тој територији представљају универзално платежно средство између појединаца и међу племенима. Пажњу скреће и излагања о месту и улози идеологије што је илустровано примером древних Инка, као и теоретска расправа — полемика са француским марксистом Лисјеном Севом. Не може се, ипак, закључити да се ради само о једном колажу „од свега и за свакога” јер и фрагментарно дотицање појединих тема, иницира размишљање као и могући рад на добијању коначних одговора, довршењу започетих целина. Иако излаже визију антропологије као централне друштвене науке Годелије у делу *Марксизам и антропологија* не утире нове путеве, али остварује сасвим извесно, оно што би могло да има значај путоказа ка том великом циљу данашње антропологије.

др Зорица Мршевић

ДРУШТВЕНЕ ОСНОВЕ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ПОЛИТИКЕ НЕСВРСТАНОСТИ. Београд, Центар за марксизам Универзитета у Београду, Марксистички центар организације СК у Београду, 1982. 204 стране

Ова књига представља у ствари збирку реферата, прилога и дискусија са научно-политичке расправе на исту тему, коју су организовали Центар за марксизам Универзитета у Београду, Марксистички центар ОСК у Београду и Факултет политичких наука Универзитета у Београду априла месеца 1982. год.

Чињеница да у југословенској литератури преовладава изучавање глобалних карактеристика несврстаности као политике, покрета и доктрине у међународним односима, понукала је учеснике овога скупа да пажњу усмере ка особеностима и специфичностима настанка и развоја југословенске политике несврстаности, на њену својеврсну повезаност са југословенском социјалистичком самоуправном праксом, и федеративном државном заједницом равноправних народа и народности. Циљ расправе је био, како је то у уводној речи и напоменуо др М. Стојковић, сагледавање онога што Југославију у покрету несврстаности чини типичном и онога што је опредељује као специфичну несврстану земљу.

Може се рећи да је овај зборник у многоме одговорио овоме изузетно амбициозном и обимном задатку. Иако су многе битне одлике и обележја, специфичне дијалектичке повезаности југословенске унутрашње и спољне политике, само додирнуте (што је условљено просторним ограничењима реферата као и природом књиге-зборника), оваква разматрања представљају значајан корак у даљем развоју југословенске доктрине несврстаности и користиће сасвим сигурно свима који су заинтересовани за ову проблематику.

Др Момир Стојковић у реферату *Корени југословенске политике несврстаности* полази од чињенице „да се несврстаност прво појавила као индивидуална спољно-политичка оријентација и акција Југославије и неких других држава и да је проистекла из положаја, искуства, тежњи и циљева народа и држава...”. После разматрања ставова и погледа о овој проблематици у југословенској доктрини, аутор правилно закључује да корене и детерминанте које су довеле до настанка и афирмације Југословенске политике несврстаности као трајне спољно-политичке оријентације, треба тражити у тековинама борбе наших народа и народности за националну независност и самоопредељење, за заједничку федеративну државну заједницу, као и у послератној међународној политици наше земље, како уопште, тако и у односу на блоковске конфронтације. Аутор разрађује и преломну 1948, као и године које су следиле, и њихов утицај на политику несврставања.

У закључку реферата се исправно истиче да се с правом може тврдити да су несврстана спољна политика и концепција међународних односа за какве се Југославија бори, проишле из оригиналног југословенског развоја и међународне позиције у ратним и послератним условима као и тежњи за зближавање са оним снагама на међународном плану које се боре за нове међународне односе.

Др Ранко Петковић у реферату *Особености југословенске политике несврстаности*, разматра особености политике и покрета несврстаности у односу на друге међународне покрете и организације које окупљају мањи или већи број суверених држава. Потом истиче специфично место које Југославија има у кругу несврстаних земаља као један од оснивача и утемељивача полазних принципа покрета. Такође, пажња аутора усмерена је ка „утемељености несврстаности у друштвеном бићу Југославије”, за које сматра да је једна од најважнијих особености југословенске спољне политике.

Нарочито треба истаћи став др Петковића о постојању пуне хармоније између унутрашње и спољне политике наше земље, те особености југословенске политике несврстаности с обзиром да је Југославија пре свега социјалистичка земља, географски лоцирана на континенту где постоји директна блоковска сучељност.

У закључку, аутор запажа веома важну чињеницу „да наведене особине југословенске политике несврстаности стављају Југославију у само средиште консенсуса у покрету несврстаности”. На VI Самиту оваква улога наше земље је добила посебну важност.

Др Бранко Прибићевић у реферату *Социјализам и несврстаност — међусобни однос*, даје глобалан приступ комплексном међусобном односу између социјализма и несврстаности, схваћених као две светске тенденције. Тврдећи да између поменутих тенденција постоји висок степен повезаности и условљености др Прибићевић истиче да су оне у многим аспектима конвергентне и комплементарне и да је у самој природи њиховог односа изражен висок степен прожимања, допуњавања, али и подстицања.

У наставку реферата, разрађујући дате тезе, аутор оспорава аргументацију свих заговорника и доктринара искривљених погледа на однос несврстаности и социјализма.

Др Радослав Стојановић је у првом делу реферата — *Активна мирољубива коегзистенција и несврстаност*, дао основе поимања активне мирољубиве коегзистенције, како уопште, тако и као конститутивног дела југословенске спољне политике, која се доследно спроводи од другог светског рата па до данас.

У наставку истиче се непроцењив допринос које су учиниле несврстане земље, како на конципирању и разради активне мирољубиве коегзистенције као правних правила, тако и на доследном спровођењу усвојених норми у међусобним и односима са другим земљама.

Запажамо навођење конкретних примера нарушавања активне мирољубиве коегзистенције од стране несврстаних земаља (неки ратови и примена политичке силе између несврстаних земаља), као добар пример указивања на слабости и недоследности у спровођењу прокламованих принципа, односно разлику између усвојене политике и спровођења те политике у пракси.

Др Војин Димитријевић, аутор реферата — *Безбедност Југославије, општенародна одбрана и несврстаност*, сагледава појам национале безбедности са два аспекта: вредносног и когнитивног. Првим утврђује које се то вредности подразумевају у склопу националне безбедности а другим одговара на питање, када безбедност постоји, и чиме је она угрожена.

У другом одељку, анализира се национална безбедност Југославије, те се њена вредносна компонента историјски и друштвено условава. Наиме, постојање Југославије за југословенске народе представља гаранцију основних вредности, као што су национални опстанак, независност и њен специфичан друштвено-политички систем, „квалитета живота који је зачет у револуцији”, како каже др Димитријевић.

Да би одбранила ове основне вредносне компоненте, Југославија полази од концепције општенародне одбране чије основне поставке аутор у наставку анализира.

У завршници, указујући на специфичан однос између принципа несврстаности и националне безбедности, аутор истиче следеће констатације које су несврстане земље заједно са Југославијом определиле за овај покрет: стрепња за националну безбедност, жеља за што бржи и равнотернији економски развој и став према нуклеарном наоружању (негативан). У закључку се указује на узајамно прожимање општенародне одбране и несврставања са становишта безбедности Југославије као и на неопходност да се створе услови да сваки народ на свету ужива и вредностима које је сам одабрао и одредио.

Др Србан Керим учествовао је са рефератом *Ослањање на сопствене снаге и несврстаност, погледи југословенске доктрине*. Циљ овога реферата је, како је аутор и у уводном делу и рекао, осветљавање појединих аспеката релевантних за анализу места и улоге, с једне стране, активне мирољубиве коегзистенције и с друге стране, ослањања на сопствене снаге као развојног концепта земаља у развоју; посредни је другим речима анализа, једне од суштинских противуречности савремене епохе, дубоког јаза у друштвено-економском развоју развијених и неразвијених земаља.

Развијајући стратегију економске суверености и ослањања на сопствене снаге, др Керим закључује анализу корелацијом којом истиче, да у оној мери, у којој ће бити остварљиве суштинске промене у међународним односима на основи активне мирољубиве коегзистенције међу народима и земљама, с једне стране, и колективног, односно индивидуалног ослањања на сопствене снаге земаља у развоју, с друге стране, реално је очекивати успостављање новог међународног (економског и политичког) поретка у свету, те је даља улога политике и покрета несврстаних у прогресивном преображају савременог света.

Мр Зоран Павловић у реферату *Социјализам и несврстаност*, у сажетом виду указује на однос између несврстаности и социјализма као светског процеса, а нарочито указујући на опасности које проистичу из теорије тзв. *природног савезништва* између социјалистичких земаља и земаља чланица покрета несврстаности, јер се на тај начин објективно негира независно деловање покрета несврстаности на међународној сцени.

Реферати су били добра полазна основа за широку дискусију која је на саветовању покретца и у оквиру које су додирнути многи проблеми из области доктрине несврстаности, односно из области друштвених основа југословенске политике несврстаности. У другом делу књиге дати

су ауторизовани текстови др С. Унковића, који је говорио о међународној сарадњи наших универзитета у области образовања и науке са не-сврстаним земљама, др М. Шаховића о потреби проучавања нових питања у развоју несврстаних земаља; др Г. Алтмана о потреби фундаменталних и емпиријских истраживања несврстанисти; др Р. Стојановића о ревалоризацији принципа коегзистенције; мр С. Ник се осврнуо на допринос Југословије акцијама за мирољубиво решавање спорова међу несврстаним земљама; др Љ. Адамовић је дискутовао о економским основама југословенске политике несврстанисти; др Б. Тадић је пажњу усмерила ка специфичностима југословенског доприноса настанку и развоју несврстанисти; др Ч. Вучковић је говорио о југословенској политици несврстанисти и добросуседској сарадњи; М. Симић о социјализму и несврстанисти; В. Илинчић о мирољубивој активној коегзистенцији и југословенској политици несврстанисти и др А. Милетић о системском и емпиријском истраживању политике несврстанисти.

Изузетно је значајан напор редакције зборника да на крају изложи библиографију радова југословенских аутора о југословенској политици несврстанисти (1955—1981), којој је циљ да прикаже релативно богат фонд радова наших аутора о различитим аспектима југословенске политике несврстанисти. Она ће неоспорно користити истраживачима који се буду бавили овим питањима и кретали ка новим неистраженим областима ове занимљиве, за нашу земљу и за свет изузетно значајне проблематике.

мр Милан Пауновић

Димитрије Продановић: ЦЕНТРАЛНИ ИЗВРШНИ ОРГАНИ У СКУПШТИНСКОМ СИСТЕМУ ШВАЈЦАРСКЕ КОНФЕДЕРАЦИЈЕ И ЕВРОПСКИХ СОЦИЈАЛИСТИЧКИХ ЗЕМАЉА, ИДН — Центар за правна и политиколошка истраживања, Београд, 1982, стр. 163.

Положај и улога извршних органа, без обзира на облик организације државне власти, све више долази у средиште интересовања како теоријских разматрања тако и практично-политичких решавања. Све је више написа који се баве проблематиком извршне власти, а разлог је недовољна функционалност у обављању поверених послова, све чешћа узурпација неких права и овлашћења која извршни органи немају, недовољна повезаност са представничким телима, прекомерни утицај на процес доношења одлука итд. Ови и многи други проблеми везани за рад извршних органа, најчешће се расправљају у контексту проблематике функционисања скупштинског система и система одлучивања, занемарујући при томе начин избора чланова извршних органа, њихове надлежности, организацију рада, акте које доносе и однос према представничким телима, што су кључне компоненте када се извршна функција жели комплексно осветлити.

Управо тај домен предмет је изучавања аутора ове књиге на примеру централних извршних органа Швајцарске конфедерације и европских социјалистичких земаља — земаља чији се облик државне власти, по карактеристикама и развојним опредељењима, највише приближава облику који се у теорји означава као јединство власти, а отелотворује у организацији скупштинског система.

Овај систем власти, у пракси иначе у потпуности неостварен, ради потпунијег и доследнијег вршења државне функције захтева постојање различитих државних органа. То у пракси значи, да поред представничких тела која врше законодавну делатност, управе и судства, постоје и органи који се баве непосредном применом аката представничких тела у виду конкретизације, старања о извршењу, дакле који обављају политичко-извршну делатност која је предмет анализе у овој књизи.